

Bibliografski opis

ALIGHIERI, Dante

La divina comedia di Dante di nuovo alla sua vera lettione ridotta con lo aiuto di molti antichissimi esemplari. Con argomenti, et allegorie per ciascun canto, & apostille nel margine. Et indice copiosissimo di tutti i vocaboli piu importanti usati dal poeta con la sposition loro. - In Vinegia : appresso Gabriel Giolito de Ferrari, et fratelli, 1555. - [36], 598 str. : ilustr. ; 12°

Kolofon: In Vinegia appresso Gabriel Giolito de Ferrari, et fratelli MDLIII. - Signature: *¹², **⁶, A-Z¹², AA-BB¹². - Mnogo napak v paginaciji. - Podatki o delu iz: http://edit16.iccu.sbn.it/web_iccu/imapin.htm. - Ohranjen samo del nasl. str. s signetom in impresumom: POMPI. - Manjkata snopiča A in B: POMPI. - Manjkajo strani od 263 do 384: POMPI. - Snopič M nadomeščen z rokopisom: POMPI - Na nasl. str. žig: Biblioteca civica Pirano: POMPI

Prstni odtis (po fei): unse 54u- e.o: NeCa 3 MDLV.: POMPI

821.131.1-1

Sign.: BC 1003117
COBISS.SI-ID 543732

Bibliografske opombe

avtor Dante, sicer Durante degli Alighieri (Firenze 1265 - Ravenna 1321), je bil rojen v vplivni florentinski družini, ki je pripadala stranki gvelfov, nasprotnikov gibelinov. Zatrjeval je, da njegova rodbina izhaja od starih Rimljanov, vendar je njegov najstarejši sorodnik, ki ga je še znal imenovati, živel v 12. stoletju. Njegova mati, Donna Bella degli Abati, je umrla, ko je bil star 5 ali 6 let. Oče se je zatem kmalu poročil oziroma začel živeti z Lapo di Chiarissimo Cialuffi, ki mu je rodila še dva otroka, Francesca in Tano. O Dantejevi izobrazbi ni mnogo znanega, verjetno je študiral kar doma. Znano je, da je proučeval toskansko poezijo v času, ko se je na tem območju uveljavljala siciliska pesniška šola (*Scuola poetica siciliana*). Spoznal se je tudi s provansalskim pesništvom in z rimsko kulturo. Posebno je častil rimskega pesnika Vergila. V njegovem času je bila Italija mozaik majhnih držav in Sicilija Dantejevi domovini Toskani ni bila nič bližje kot Provansa. Te pokrajine niso imele skupnega jezika ali kulture. Guido Cavalcanti, Lapo Gianni, Cino da Pistoia in Brunetto Latini so skupaj z Dantejem postali osrednji pesniki sladkega novega sloga (*Dolce stil nuovo*). Kasneje je Dante Brunetta iz zahvale za posredovano znanje posebej omenil v Božanski komediji. V mladosti je Dante spoznal tudi Beatrice Portinari, hčer Folca Portinarija. Vanjo se je nesmrtno zaljubil, čeprav naj bi jo po nekaterih virih videl le enkrat in nikdar govoril z njo. Težko je ugotoviti podrobnosti o tej za italijansko kulturo zelo pomembni ljubezni, pod vplivom katere je Dante pustil svoj pečat v liriki sladkega novega sloga. Pred tem ljubezen še nikdar ni bila tako poudarjena, ta lirika pa je močno vplivala tudi na kasnejše avtorje, npr. na Francesca Petrarco. Ko je Beatrice leta 1290 umrla, je Dante iskal uteho v klasični književnosti. Vemo, da je bral Boecijeva in Cicerova filozofska dela in se kasneje posvetil študiju filozofije na verskih šolah. Udeležil se je spora med glavnima meniškima redoma dominikancev in frančiškanov. Prvi so razlagali nauke mistike in svetega Bonaventura, drugi pa so predstavljali nauke Tomaža Akvinskega. Beatrice v Vicah kasneje graja to filozofsko strast. Dante se je 11. junija 1289 udeležil bitke pri Campaldinu, kjer so se florentinski vitezi borili proti areškimi. Leta 1294 je bil med vitezi, ki so spremljali Carla Martella Anžuskega, sina Charlesa Anžuskega, med njegovim bivanjem v Firencih.

vsebina Božanska komedija je versko-alegorični ep, ki je nastajal od leta 1309 do 1321. Sprva jo je avtor imenoval samo komedija (Comedia), saj je ta beseda tedaj označevala vsako delo s tragičnim začetkom in srečnim razpletom. Dodatek Božanska ji je dodelil Giovanni Boccaccio po Dantejevi smrti, ko so bralci spoznali njen pomen. Imela je izjemen vpliv na kasnejšo evropsko književnost. Delo je napisano v italijanščini, kitica je tercina, verz pa jambski enajsterec. Ep sestavlja 100 spevov, razdeljenih na tri sklope ali kante po 33 spevov. Trije sklopi nosijo imena stopenj posmrtnega življenja v krščanstvu: Pekel (Inferno), Vice (Purgatorio) in Raj (Paradiso). Božanska komedija predstavlja zbirko tedanjega znanja in je temeljno delo srednjega veka, komentira pa tudi tedanje politično dogajanje. Pogled na svet in človeka v delu je izrazito teocentričen. Ob rojstvu prejme človek neomadeževano dušo, ki jo z grehi umaže. K bogu se ne more vrniti, dokler ni duša čista. Duša tako preide tri stopnje, ki so obenem sklopi Božanske komedije: človeško (pekli), odlaga (vice) in obnovo (nebesa). Ko se očisti vsega človeškega, jo sprejme slava večnega miru. V celotnem epu Dante obsoja krivice, nasilje,

vojne in izdajstva, obenem pa sporoča, da bi ljudje lahko imeli raj na tej zemlji, če bi znali živeti v slogi in ljubezni.

Ta izdaja je opremljena z Dantejevim življenjepisom, s pojasnili, izvlečki in opombami posameznih spevov izpod peresa Lodovica Dolceja (1508-1568), beneškega književnika, ki je kot prevajalec in komentator dolgo delal za Giolita, pisal pa je tudi drame, pesmi in razprave.

tiskar/založnik Gabriele Giolito de Ferrari se je rodil očetu Giovanniju starejšemu in materi Guglielmini Borgominieri v Trinu pri Novari. Leta 1523 je prišel z očetom v Benetke in tam vodil podjetje po očetovem odhodu v Torino. Nekaj časa (verjetno v letih 1550-1562) je bil družabnik bratov Giovannija Francesca in Bonifacia in polbrata Giovannija Cristofora. Sprva je uporabljal gotske tiskarske črke sorodnika Bernardina (imenovanega Lo Stagnino)¹ in Bartolomeja Zanettija, kasneje pa je dal izdelati svoje, pretežno kurzivne.² Leta 1544 se je poročil z Lucrezio Bin, s katero je imel dvanajst otrok. Delavnico je imel v bližini Rialta, pod izveskom Feniksa, knjigarne pa je odprl tudi v Neaplju, Bologni in Ferrari. Kot prvi je začel izdajati zbirke, *collane*, kakor se v italijanščini še danes imenujejo. Natisnil ali založil je mnogo knjig italijanskih klasikov, npr. Bocaccia, Pietra Bemba, Torquata Tassa, Alessandra Piccolominija itn., pa tudi antičnih, Cezarja, Tukidida, Seneko, Plutarha itn. Leta 1550 je izdal prvo italijansko bibliografijo.³ Mnogo njegovih knjig je bilo v ljudskem italijanskem jeziku, skoraj tretjina zgodovinskih besedil je bila prevedenih v italijanščino, kar je bila takrat velika redkost.⁴ Sredi 60-ih let je tiskal pretežno religiozna dela, nekatera od njih namenjena ženskam, med drugim njegovi ženi Lukreciji in hčeram, da bi se naučile brati in tako (p)ostale pobožne in moralno vzgojene. Bolje je bilo brati molitve kot ljubezenske sonete. V njegovi tiskarni je kot korektor delal Francesco, sin znanega arhitekta Jacopa Sansovina.⁵ Po smrti leta 1578 Gabriela nasledita sinova Giovanni mlajši in Giovanni Paolo.

pojavi se z imeni Gabriel Iolito de Ferrarii, Gabriel Iolitus de Ferrariis, Gabriel Giolito de Ferrari⁶

signet Feniks sedi na ognju, ki gori iz amfore s krilci in začetnicami G G F. Ena od Gabrielejevih hčera, ki je postala nuna, se je imenovala Fenice.⁷ O bajeslovnem ptiču Feniksu najdemo pri klasičnih avtorjih raznolika mnenja: živel naj bi petsto let, nakar naj bi se na žrtvenem ognju spremenil v pepel, iz katerega naj bi vstal v novo življenje. Zgodnje krščanstvo ga je sprejelo kot simbol Kristusovega vstajenja, v srednjem veku pa je posebej čisto.⁸

motto De la mia morte eterna vita io vivo - Semper eadem (Od svoje smrti živim večno življenje – vedno znova)

Fizični opis

pisna podlaga ročno izdelan papir, debelejša vodna črta vodoravna, vodni znak v gornjem zunanjem kotu lista

številčenje, signature, register, kustosi

paginacija z arabskimi številkami začne s snopičem A po kazalu

označbe snopičev snopiči označeni z asteriskom * in **, nato z velikimi črkami A do Z in AA do BB, označena prva polovica snopiča, listi označeni z rimskimi številkami ii do vi

vrste snopičev seksterniji, ** je ternij

kustosi na vseh verso straneh snopičev * in ** (tam, kjer so zaradi poteka branja najmanj pomembni), nato na verso strani osmega in zadnjega lista snopiča, na osmem listu ni kustosa tam, kjer je zaradi besedila jasno, katera stran sledi

register na recto strani zadnjega lista (ne navaja uvodnih snopičev * in **)

živa pagina na vseh straneh nad besedilom

okrasi, ilustracije, signet, zapis

vrsta pisave kurziva, antikva v opombah in povzetkih poglavij

inicialke historizirane v več velikostih

potek besedila celostransko

okrasi vinjete, ilustracije s ključnim prizorom posameznega poglavja oz. speva

signet na naslovni in verso strani zadnjega lista

marginalije povzetek pripadajočega besedila

¹ Bernardino je kot prvi tiskar iz družine Giolito de' Ferrari v Benetkah odprl delavnico že leta 1483, zapustil pa jo je Giovanniju in Gabrielu. - Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentina italiana, str. 112-113, 166.

² Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentina italiana, str. 191.

³ http://cvc.cervantes.es/obref/fortuna/expo/imprenta/imprenta_g.htm#giolito

⁴ Richardson, B.: Printing, writers and readers in Renaissance Italy, str. 150.

⁵ Ascarelli, F.: La tipografia cinquecentina italiana, str. 208.

⁶ <http://edit16.iccu.sbn.it/main.htm>

⁷ Richardson, B.: Printing, writers and readers in Renaissance Italy, str. 145.

⁸ Hall, J.: Rječnik tema i simbola u umjetnosti, str. 88.

rokopisne opombe ni, dodan snopič M (16 listov z rokopisnim besedilom)

vezava

format 13,5 X 8 cm

vezice dve

material platnic in prevleka ni

kapital kapitula

hrbet ni

ohranjenost

poškodbe na vezavi manjkajo platnice in hrbet, poškodovani vezici in kapitula

poškodbe na knjižnem bloku nepopoln, manjka naslovna stran razen fragmenta s signetom in impresumom, manjkata snopiča A in B ter strani od 263 do 384, poškodbe zaradi bioloških škodljivcev – glodavcev – in madeži zaradi vlage

izvor na fragmentu naslovne strani žig Biblioteca civica Pirano, na hrbtu nalepka Civica Biblioteca Pirano z oznako R 12/63

posebnosti kustosi so na verso strani osmega lista snopiča zato, ker gre za 12° z enim rezom, 2 X prepognjenim manjšim in 3 X prepognjenim večjim delom tiskovne pole, večji del pa je nato vstavljen v manjšega. Ker register ne navaja uvodnih snopičev, kolofon pa navaja leto tiska 1554, je sklepati, da sta bila uvodna snopiča z naslovno stranjo, posvetilom, Dantejevim življenjepisom in vsebinskim kazalom natisnjena leto kasneje in dodana neprodani zalogi prejšnjega leta.

Signet na verso strani zadnjega lista

Register in kolofon na recto strani zadnjega lista